

Anvisning om frivillig hälsoövervakning av maedi-visna och CAE

Denna anvisning är avsedd för djurhållare av får och getter samt för kommunalveterinärer för att underlätta iakttagandet av den frivilliga hälsoövervakningen av maedi-visna och caprine arthritis-encephalitis (CAE). Anvisningen behandlar inte åtgärder som ska vidtas vid fall av djursjukdom. Anvisningen gäller tillsvidare.

Mera information om maedi-visna och CAE som djursjukdomar finns på Livsmedelsverkets internetsidor www.ruokavirasto.fi

1. Allmänt om hälsoövervakningen av maedi-visna och CAE

Avsikten med hälsoövervakningen är att följa upp förekomsten av maedi-visna (MV) och CAE inom populationen av små idisslare i Finland, det vill säga får och getter, och att förhindra att dessa virussjukdomar sprids t.ex. då djuren flyttas. Anslutning till hälsoövervakningen sker på frivillig basis. Aktören som ansvarar för djurhållningsplatsen förbinder sig vid anslutning till hälsoövervakningen att iakttä villkoren för hälsoövervakningen (lag om djursjukdomar 76/2021 12 ja 13 §; JSM:s förordning 319/2021 3 §).

Till en djurhållningsplats som hör till hälsoövervakningen får det förflyttas (319/2021 10 §)

- nya får och getter endast från en djurhållningsplats som hör till hälsokategori 1.
- embryon och könsceller av får och getter endast från en djurhållningsplats som hör till hälsokategori 1.
- får och getter från en tillfällig djurhållningsplats om det är fråga om får eller getter som återvänder till djurhållningsplatsen eller som har kommit från en djurhållningsplats som hör till hälsokategori 1 och inte däremellan har kommit i kontakt med får och getter från en djurhållningsplats som inte hör till hälsokategori 1.

Vid införsel av får eller getter, könsceller eller embryon av dessa djur från en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska aktören i förväg kunna påvisa att ursprungslandets program och djurens hälsokategori motsvarar hälsokategori 1 i Finlands hälsoövervakning (319/2021 10 §). Det är därför viktigt att reservera tillräckligt med tid för utredningar.

Information om villkoren för all förflyttning mellan medlemsländerna finns exempelvis på Livsmedelsverkets internetsidor:

<https://www.ruokavirasto.fi/sv/foretag/inforsel-och-utforsel/eu-lander-norge-och-schweiz/djur/far-och-getter/>

Får och getter på djurhållningsplatser som hör till hälsoövervakningen får endast komma i kontakt med får och getter från en djurhållningsplats som hör till hälsokategori 1 på bete, djurutställningar eller andra liknande platser.

Genomförandet av hälsoövervakningen sker per djurhållningsplats, vilket ska tas i beaktande då man ansluter sig till hälsoövervakningen och vid provtagningar. **Den huvudsakliga djurhållningsplatsen för får och getter och alla andra djurhållningsplatser där det finns vinterbonat djurskydd dit fåren eller getterna kommer att flyttas ska anmälas till hälsoövervakningen.** Djurhållningsplatser som endast används till bete om sommaren behöver inte anmälas. Djurhållningsplatser med samma lägenhetssignum hör i regel till samma hälsokategori. Om aktören så önskar, kan flockarna ändå hållas åtskilda på olika

Anvisning för kommunalveterinärer och djurhållare om frivillig hälsoövervakning av maedi-visna och CAE

djurhållningsplatser och då kan de även höra till olika hälsokategorier. Då ska de skilda djurhållningsplatserna anmälas skilt till hälsoövervakningen.

Om en aktör som har anslutit sig till hälsoövervakningen senare vill ta nya djurhållningsplatser med vinterbonat djurskydd i bruk för sin får- eller getflock, ska även dessa djurhållningsplatser anmälas till hälsoövervakningen. När nya djurhållningsplatser läggs till hälsoövervakningen ska man alltid säkerställa att de inte medför smittorisk för djuren. Innan de tas i bruk bör djurhållningsplatsen rengöras och vid behov även desinficeras, och den bör dessutom stå tom på får eller getter tillräckligt länge, minst några veckor.

Djurutställningar och baggauctioner är tillfälliga djurhållningsplatser och lagstiftningen kan tolkas så, att ingen hälsokategori behövs för dem. Hälsokategorin ska ändå beaktas då man för får eller getter till djurutställningar eller auktioner, eftersom djur på djurhållningsplatser som hör till hälsoövervakningen endast får komma i direkt eller indirekt kontakt med får och getter från en djurhållningsplats som hör till hälsokategori 1.

2. Anslutning till hälsoövervakningen

Den ansvariga för djurhållningsplatsen, nedan aktören, ansluter fårens eller getternas djurhållningsplats till hälsoövervakningen genom att sända in en anmälan om anslutning till Livsmedelsverket (76/2021 13 §), antingen per epost (kirjaamo@ruokavirasto.fi) eller post (Ruokavirasto, PL 100 00027 RUOKAVIRASTO). Anmälan om anslutning kan skrivas i fritt format eller göras på en färdig blankett. Blanketten finns på Livsmedelsverkets internetsidor: <https://www.ruokavirasto.fi/sv/om-oss/tjanster/guider-och-blanketter/jordbrukare/djurhallning/djurhalsa/>

Av anmälan ska minst följande uppgifter framgå:

- Aktörens namn och kontaktuppgifter
- Att anmälan om anslutning gäller den frivilliga hälsoövervakningen av maedi-visna och CAE
- Fårens eller getternas huvudsakliga djurhållningsplats och alla de djurhållningsplatser som används för djuren där det finns vinterbonat skydd för djuren. Djurhållningsplatser som endast används till bete om sommaren behöver inte anmälas.
- Det totala antalet får och getter samt antalet djur som är äldre än 12 månader
- Aktörens underskrift

3. Provtagning

Aktören ska se till att kommunalveterinären ombeds göra en inspektion under den period då proverna för hälsoövervakningen ska tas av djuren på djurhållningsplatsen (319/2021 9 §). Blodprover tas på får och getter som är äldre än 12 månader. Kommunalveterinären undersöker också djuren kliniskt för förekomst av symptom som tyder på MV och CAE. Samtidigt kontrolleras att djurens individuella märkningar och registreringsuppgifter är uppdaterade. Även om djurhållningsplatser som består av bete inte behöver anmälas till hälsoövervakningen, ska alla djurhållningsplatser beaktas vid kontrollen och alla de djurhållningsplatser där det finns djur vid inspektionstillfället ska kontrolleras.

Provtagningen går lättare och snabbare genom att organisera utrymmena och djur däri så, att hanteringen av djuren förlöper smidigt och det finns tillräckligt med utrymme, belysning och medhjälpare. Om möjligt, rekommenderas ägaren att raka pälsen på djurens hals i

Anvisning för kommunalveterinärer och djurhållare om frivillig hälsoövervakning av maedi-visna och CAE

förväg, alternativt reserveras en väl fungerande och skarp hårklippare / elektrisk fårsax för provtagningen. De djur av vilka prov tas, bör vara inneslutna i ett utrymme som är tillräckligt litet för att de lätt kan fångas. Efter provtagning av individuella djur lönar det sig att flytta djuren i fråga omedelbart till ett annat utrymme, bort från de djur som inväntar provtagning, så att det är lätt att skilja på redan provtagna djur. Om andra utrymmen inte är tillgängliga, bör djuret tydligt märkas efter provtagningen så att de djur från vilka prov redan tagits lätt kan urskiljas. Provtagningsplatsen bör ha god belysning som kan riktas. Därtill hjälper provtagarens pannlampa, vars ljus kan fokuseras mot provtagningsmålet, att få god sikt under provtagningen.

För att underlätta bokföringen av provtagningen ska djurhållaren se till att förteckningarna över djurhållningsplatserna och över djuren finnas tillgängliga vid tidpunkten för provtagningen. Det lönar sig att veterinären markerar blodprovsrör i förväg innan inspektionen med löpande numrering med vattenfast tusch. Vid provtagningstillfället räcker det då med att löpnumret på provröret antecknas på djurförteckningen för djuret i fråga. Provet ska kunna kopplas samman med rätt djur och djurförteckningen, som åtminstone ska innehålla de djur på vilka prov har tagits, sänds till laboratoriet tillsammans med proverna och provremissen. Mera information om provtagning:

<https://www.ruokavirasto.fi/sv/laboratorietjanster/undersokningar-om-djursjukdomar/naytteenotto-ohjeet/lammas-ja-vuohi/maedi-visna--eller-cae-prover/>

3.1 Provtagningsprogram

Provtagning då programmet börjar från början (grundläggande provtagningsprogram)				
Provtagningsbesök	Djur som undersöks	Antal prover då det finns < 50 djur på djurhållningsplatsen	Antal prover då det finns ≥ 50 djur på djurhållningsplatsen	Intervall mellan provtagningar
1.	Alla över 12 mån.	beror på djurantalet		genast
2.	Alla över 12 mån.	beror på djurantalet		12-18 mån. efter senaste prov
3.	Alla över 12 mån.	beror på djurantalet		12-18 mån. efter senaste prov
4.	Urval av över 12 mån. gamla	Antal djur	50	12-18 mån. efter senaste prov
5.	Urval av över 12 mån. gamla	Antal djur	50	12-18 mån. efter senaste prov
6. etc.	Urval av över 12 mån. gamla	Antal djur	50	32-38 mån. efter senaste prov
Provtagning då en flock som består av djur som hört till den högsta hälsokategorin har bildats på en ny djurhållningsplats.				
Provtagningsbesök	Djur som undersöks	Antal prover då det finns < 50 djur på djurhållningsplatsen	Antal prover då det finns ≥ 50 djur på djurhållningsplatsen	Intervall mellan provtagningar
1.	Alla över 12 mån	beror på djurantalet		genast
2.	Urval av över 12 mån. gamla	Antal djur	50	12-18 mån. efter senaste prov

Anvisning för kommunalveterinärer och djurhållare om frivillig hälsoövervakning av maedi-visna och CAE

3. etc.	Urval av över 12 mån. gamla	Antal djur	50	32-38 mån. efter senaste prov
---------	-----------------------------	------------	----	-------------------------------

3.2 Urval

Då djurens provtagning bestäms genom urval ska man främst välja magra, förtvinade djur och djur som uppvisar symptom i nervsystemet, rörelseorganen eller andningsorganen eller äldre djur. Om djur som hör till samma hälsoövervakning och som är äldre än 12 månader befinner sig under lång tid i skilda grupper eller på skilda djurhållningsplatser, vore det bra om provtagningen kunde täcka varje grupp. Däremot lönar det sig att låta bli att ta prover av djur som är i slutstadiet av dräktigheten eller som har nyfödda lamm.

I urvalet tas blodprover av 50 får eller getter som är äldre än 12 månader, oberoende av antalet djur på djurhållningsplatsen. Om det finns mindre än 50 djur som är äldre än 12 månader på djurhållningsplatsen, tas ett blodprov av varje djur.

4. Hälsokategorier

Hälsokategorin beskriver hur sannolikt det är att en smittsam djursjukdom som ska övervakas inte förekommer på djurhållningsplatsen. Hälsokategorin är alltså jämförbar med risken för spridning av en djursjukdom från en djurhållningsplats som hör till en viss hälsokategori till andra djurhållningsplatser.

Hälsokategori 1, det vill säga djurhållningsplatser som är fria från maedi-visna och CAE:

1) Djuren har undersökts minst tre gånger i enlighet med provtagningsprogrammet och varken maedi-visna eller CAE har påvisats

2) Djurhållningsplatsen är ny (eller en djurhållningsplats som helt har tömts på får och getter och därefter rengjorts och desinficerats), och djuren har skaffats från en djurhållningsplats som hör till hälsokategori 1 och de har undersökts minst en gång i enlighet med provtagningsprogrammet och varken maedi-visna eller CAE har påvisats.

Villkoren för hälsoövervakning har iakttagits på djurhållningsplatsen och djuren har inte varit i kontakt med djur som inte hör till den högsta hälsokategorin.

Hälsokategori 2, det vill säga djurhållningsplatser där risker för maedi-visna och CAE är kontrollerad: Djuren har undersökts minst en gång och varken maedi-visna eller CAE har påvisats. Villkoren för hälsoövervakningen har iakttagits på djurhållningsplatsen och det föreligger inte misstanke om förekomst av smitta på djurhållningsplatsen.

Hälsokategori 3, det vill säga de andra djurhållningsplatserna som hör till övervakningen av maedi-visna och CAE: Djurhållningsplatsen hör till den frivilliga hälsoövervakningen, men villkoren för hälsoövervakningen uppfylls inte eller så finns det misstanke om eller påvisad maedi-visna eller CAE.

Livsmedelsverket fattar beslut om vilken hälsokategori som djurhållningsplatsen ska höra till. Beslutet är baserat på undersökningar som har utförts på djurhållningsplatsen och uppgifter om iakttagande av hälsoövervakningen. Då det gäller en ny djurhållningsplats är beslutet även baserat på hälsokategorin för djurens ursprungliga djurhållningsplats.

Anvisning för kommunalveterinärer och djurhållare om frivillig hälsoövervakning av maedi-visna och CAE

5. Bokföring

Aktören ska föra bok över hälsoinspektioner och provtagningar samt förvara beslutet om djurhållningsplatsens hälsokategori och även undersökningsresultaten. Därtill ska man se till att märkningen och registreringen av djurhållningsplatserna och djuren utförs i enlighet med gällande lagstiftning. Dokument om inköp av djur, könsceller och embryon samt andra dokument som hänför sig till hälsoövervakningen ska finnas till hands så att de kan inspekteras vid behov.

6. Utträde ur hälsoövervakningen

Aktören kan säga upp hälsoövervakningen genom att meddela Livsmedelsverket att djurhållningsplatsen inte längre deltar i övervakningen.

7. Kostnader

Aktören ansvarar för de kostnader som orsakas av hälsoövervakningen, t.ex. provtagning, och analys av prover. Aktören betalar inte besöksavgiften direkt till kommunalveterinären, utan Livsmedelsverket sänder en faktura i efterskott som är baserad på kommunalveterinärens utredning i enlighet med jord- och skogsbruksministeriets förordning 335/2021 om kommunalveterinärernas avgiftsbelagda prestationer. Provtagningsutrustning och sändningskostnader för prover ingår i den prestationsavgift som faktureras av Livsmedelsverket. Kommunalt veterinär får ersättning av sin egen arbetsgivare.

Livsmedelsverket fakturerar aktören för provanalyserna, kontrollera priset i Livsmedelsverkets prislista över avgiftsbelagda offentligrättsliga prestationer och övriga avgiftsbelagda prestationer: <https://palvelut2.evira.fi/hinnasto/?p=elaimet&lang=sv>.

Livsmedelsverkets förvaltningsbeslut, inkl. beslut om hälsokategori för djurhållningsplatsen är i allmänhet avgiftsbelagda för aktören.

8. Lagstiftning

Lag om djursjukdomar (76/2021)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om frivillig hälsoövervakning av djur (1005/2013)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om Livsmedelsverkets avgiftsbelagda prestationer (161/2021)

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om kommunalveterinärernas avgiftsbelagda prestationer (335/2021)

Gällande lagstiftning om djursjukdomar samt författningar om avgifter och arvoden finns på jord- och skogsbruksministeriets internetsidor
<https://mmm.fi/sv/framsida>

Myndighetens verksamhet ska bygga på behörighet enligt lag och lagen ska följas noggrant inom myndighetsarbetet. Myndigheternas anvisningar är till sin juridiska karaktär inte bindande för andra myndigheter eller aktörer. Frågor som rör tillämpandet av lagstiftningen avgörs i sista hand av domstol. Denna anvisning innehåller både direkta citat ur lagstiftningen och tolkningar av hur lagstiftningen tillämpas.